

ТРАДИЦИОННА БЪЛГАРСКА КУЛТУРА И ФОЛКОР

Електронно издание на НЧ „Галатя-2018“-Варна

Брой Първи, Година Първа, 2021 г.

ISSN 2738-7763

ТЕМАТИЧЕН БРОЙ:

ТИТАНИТЕ

НА БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКОРЕН ТАНЦ

Под общата редакция на

Д-р Мария Дражева

The Bulgarian Folklore Dance Titans

2021

INVITED AUTHORS

<h2 style="color: red;">ТИТАНИТЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ФОЛКЛОРЕН ТАНЦ</h2>								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Въведение: д-р Мария ДРАЖЕВА	Доц д-р Бисер ГРИГОРОВ Обзорен доклад	Христо ИВАНОВ за Маргарита Дикова	Професор Д-р Даниела ДЖЕНЕВА за проф. К. Дженев	Христо ИВАНОВ за Кирил Харалам- пиев	Кая ИВАНОВА за Димитър Димитров Палаврата	д-р Мария ДРАЖЕВА за Методи Кутев	Акад. Красимир Петров за Иван Тодоров	Д-р Рослана Мора- венова за Дженеви

Published by Social Community Center Galateya-2021
Varna, Bulgaria

© Copyrights Galateya-2021 and Every Invited Authors

WEB SITE: <https://galateya-topics.bultima.net/web/>

ISSN 2738-7763

ЖИВОТ И ТВОРЧЕСКО НАСЛЕДСТВО НА КИРИЛ ХАРАЛАМПИЕВ - ХУДОЖНИКЪТ ХОРЕОГРАФ

Христо Иванов

Гл. художествен ръководител и хореограф на ансамбъл „Загоре“, Стара Загора

***Анотация.** В статията се представя живота и творчеството на Кирил Харалампиев от неговия ученик в ДХУ - Христо Иванов. Авторът хронологично представя творчеството на Кирил Харалампиев и своето отношение към неговата дейност като човек, хореограф, учен и ръководител.¹*

Ключеви думи: на Кирил Харалампиев, Ансамбли Маяковски, Пирин, Строителни войски, ДХУ, ръководител на отдел „Български танци“, Христо Иванов, хореография, сценично обработени фолклорни танци, творчески процес, универсален танцопис.

БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА КИРИЛ ХАРАЛАМПИЕВ

Кирил Харалампиев е роден на 10 април 1926 година в село Шишковци, Кюстендилско. Вероятно, под влияние на своя известен земляк – Владимир Димитров - Майстора, се записва в Художествената академия в София, но не я завършав. Неговият син Христо не само завършва Академията, но и оглавява Съюза на българските художници (1999 – 2004).

През 1948 година започва да ръководи танцови състави. От посочената година бихме могли да разделим условни творчеството му на три периода:

- 1948-64 г.: Харалампиев като хореограф в самодейни танцови състави. През този период започват своята дейност и другите титани на българския танц, но в професионални състави (ДАНПТ);
- 1965-86 г.: Харалампиев като хореограф в Ансамбъл „Владимир Маяковски“, в ДАНПТ „Пирин“ и в Ансамбъла на строителни войски;
- Трети, паралелен период – Харалампиев като преподавател и учен в областта на теорията на българската хореография.

---

¹ Текстът на доклада е редакция на видео филма от презентацията на Христо Иванов, извършена от д-р М. Дражева.

ПИРВИ ПЕРИОД ОТ ДЕЙНОСТТА НА ХАРАЛАМПИЕВ

През 1951 г. Кирил Харалампиев основава Ансамбъл „Владимир Маяковски“ - София към Дома на българо-съветската дружба. В този ансамбъл Харалампиев налага своя стил чрез създаване на танци подобни на художествени платна. Специфично за този период е „битката“ между ансамблите на Димитър Димитров и Кирил Харалампиев, между „Средец“ и „Маяковски“. Това е „битка“ между двама големи приятели, които се съревновават на танцовата сцена. Те се надпреварваха кой ще създаде по-хубав танц, кой ще има по-добър състав... Всички колеги споделяха, че Харалампиев е голям естет. Като истински художник той има чувство към красивото и го демонстрира на сцената.

През 1951 г., заедно с други хореографи, е на специализация при Игор Мойсеев в Москва. На фиг. 1. Се вижда и неговия близък колега и бъдещ съавтор – проф. Кирил Дженов (третият отдясно). Времето, прекарано в Москва, ще даде много силно отражение както върху бъдещото му творчество, така и върху методите му на провеждане на репетициите. Подобно на руските хореографи, които и до днес използват много остър език при работа с танцьорите, така и Харалампиев е използва остри реплики и „подръчни материали“ ... А семейните си отношения, към близките си, Кирил е един изключително благ човек.

Но нека това да отнесем към колорита на Харалампиев. Но въпреки това, не можем да отречем приноса на Кирил Харалампиев към нашето изкуство! С какво ще запомнин неговото творчество? Три танца, които всеки от нас е гледал: „*Мъдро*“, „*Празнични танци*“ и „*Копаница*“.

Това са три произведения, които всеки отнася еднозначно към неговото творчество, отразяващи неговото виждане, неговата артистична специфика. Ако Димитров включва 20-22 движения в своя тан, то Харалампиев ще създаде танца само с ве движения! При него стилизацията е по-важна. Например, стилизацията е много характерна за „*Празнични танци*“ – движенията на танцьорите с шиниците по сцената са акцент. Както и в танца „*Мъдро*“ – един танц с невероятна вътрешна емоция. Абсолютната точност в неговите танци беше задължителна: - ако трябва танцьор да бъде в точка 8 на 4-я такт, то задължително там трябва да бъде. Ако не е там – всичко започва от начало. Като ученици от ДХУ ни е връщал 32 пъти да изпълним 8 такта, в които нищо не танцуваме – само вървим. А всеки, допънал грешка получава такава остра забележка, че цяла вечер не може да заспи. А на другия ден Харалампиев ни е простил...

По света се провеждат редица фолклорни фестивали. Но едно то най-престижните отличия е "Златно колие" от Международния фолклорен конкурс в Дижон, Франция. За първи път български съства, който е спечелва е Ансамбъл „Владимир Маяковски“ на Кирил Харалампиев.

От 1954 г Харалампиев завежда отдел „Танцова самодейност“ при Централния дом за народно творчество. Под негово ръководство започва да се издава и едноименната поредица, в която се описват български народни танци – една съкровощница, която е част от библиотеката на всеки уважаващ се хореограф.

Фиг. 1. Кирил Харалампиев (четвъртият отляво) в групата на Игор Мойсеев

ВТОРИ ПЕРИОД ОТ ДЕЙНОСТТА НА ХАРАЛАМПИЕВ

Въпреки спецификата на своя характер като действащ хореограф, Харалампиев беше един изключително голям професионалист. По времето, когато работи в „Пирин“, се проведе за първи път съвместен концерт между два професионални ансамбъла – този на „Пирин“ и на ДАНПТ „Филип Кутев“. Бях създал първия си танц във „Филип Кутев“. – **„Коледари“**, който беше включен в съвместната ни програма. Очаквах с нетърпение какви ще са отзивите както от хореографите, така и от публиката. Харалампиев не беше от хората, които обичат да хвалят. Но споделям всичко това, защото то е по адрес на младите ни колеги хореографи. Свършва концерта и Харалампиев идва при мен и казва:

- *Христо, поздравявам те за този танц. Много хував танц, много ми хареса. Продължавай в този дух... Продължавай да работиш. Имай пред вид, че всичките ти танци няма да са все така хубави... Но няма да спиращ да работиш!*

Това ми даде направо крила. Харалампиев да те похвали! Защото тогаваните по-възрастни колеги хвалеха само по един начин – **Е, браво!** И ще последва удър по тила...

За съжаление и Харалампиев, и Димитров си отидоха от този свят твърде млади! Изглежда, че това огромно напрежение през целия им живот, този стрес, който са имали, да се доказват, да се обучават и обучават другите, въжето не издържа и се скъса... И пак ще повторя – направи 2-3 танца, с които да останеш, да те помнят...

ТРЕТИ ПЕРИОД ОТ ДЕЙНОСТТА НА ХАРАЛАМПИЕВ

Кирил Харалампиев е виден педагог и изследвател на българския фолклорен танц. От 1967 до 1980 г. той е зам.-директор на Държавното хореографско училище (днес – НУТИ). И да си представим нивото на ДХУ, по времето на ръководството му от Харалампиев: в него работят Маргарита Дикова, Кирил Дженов, като току-що е напуснал Иван Тодоров. И всеки от тях си е оставил ученици-последователи в ДХУ. Харалампиев подготви първо Мария Евтимова, а след това и Любов Стоянова, Йорданка Димитрова. Това само доказва, че тези хора са мислели какво ще остане след тях...

Харалампиев е създател и на Ансамбъла на ДХУ. Той е главен художествен ръководител, а Любов Стоянова и аз – негови помощници. В този ансамбъл се поставят произведенията на всички големи хореографи. Тази дейност обогатява учениците, „вкарваше“ им в главите и краката значителен репертоар, подготвяше ги за всички професионални ансамбли у нас. От този период е и нашата постановка с учебния ансамбъл на „Гроздана“-та на „Тракия“. Никой не вярваше, че това може да се получи, но лично проф. Дженов гледа танца и ни поздравя.

Кирил Дженов, Кирил Харалампиев, Тошко Кючуков и П. Захариев издават „**Терминология на българската хореография**“. Харалампиев пише също статии и материали, изнася беседи по въпросите на танцовото изкуство, редактира и създава сборници от народни танци и обработки. Харалампиев и Дженов създават „**Универсален танцопис**“ – капитален труд, който по-късно се доразвива от Дженов и поставя основите на неговата професура.

КАЗАХА ЗА КИРИЛ ХАРАЛАМПИЕВ

Проф. Дженева за Кирил Харалампиев:

Като малка живеях в София, срещу „Маяковски“. Много репетиции и концерти на ансамбъла съм гледала. Но благодарение на Харалампиев бях на прага да стана художник. Това, което работиха с баща ми – ден след ден, година след година, беше свързано с едни малки листчета, които нареждаха върху масите и аз трябваше да вярва много внимателно. Харалампиев ме караше да рисувам. И като ме караше да рисувам, изработваше детайли и аз така стигнах до художествената гимназия. И като отидох да кандидаствам се оказа, че всички места са били вече запълнение и така станах хореограф, а не художник.. Може би, благодарение на него щях да бъда художник...

Допълнение на Христо Иванов:

Харалампиев беше абсолютен перфекционист. Когато си отвореше чантата в нея беше всичко така подредено, а моливите му – бяха така подострени, сякаш с тях никога не е писано.

Кая Иванова:

Когато обсъждахме откритите уроци, трябваше да водим протоколи, записвани в тетрадки. И не в какви да са тетрадки, а само с червени корици.

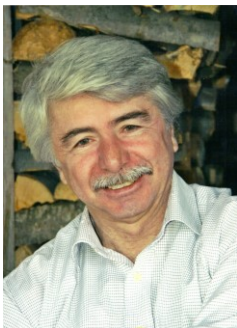
Допълнение на Христо Иванов:

Беше изключителен и като осанка. Когато вървеше по софийските улици – винаги изправен, косата сресана назад, главата горе и не забелязва другите на улицата. И да не го срещнеш ядосан...

Юлиян Станев

Моят стил на работа в ансамбъл „Варна“ 80% е повлиян не от баща ми (Белчо Станев), а от Кирил Харалампиев...

За автора

Христо Иванов, Главен худ. ръководител на ансамбъл „Загоре“ <http://bit.ly/2FWtUyT>

Титаните са били и са неговите Учители! Учи в Държавно хореографско училище – София, в класа на Маргарита Дикова. През 1970 г. се явява на конкурс в ансамбъл “Филип Кутев”, където е приет за танцьор и танцува до 1982г. като достига до прима солист на ансамбъла.

От 1982г. до 1988г. е хореограф на ансамбъл “Филип Кутев”. Тук сред истинските носители на фолклора – танцьори, певици, музиканти и техните ръководители, Филип Кутев и Маргарита Дикова. Христо Иванов се формира като бъдещ хореограф, творец и педагог. Тук се появяват първите му творчески постижения – “Коледари”, “По гроздобер”, “Пиринска севда” и “Празник в Тракия”.

През 1975г. е поканен от Кирил Харалампиев едновременно с работата си в държавния ансамбъл да преподава български танци в държавното хореографско училище, където става и ръководител на ансамбъла на училището.

От 1983г. до 1988г. е помощник-ръководител на Димитър Димитров в ансамбъл “Средец”.

Многократно е провеждал семинари по български танцов фолклор в България, Япония, Германия, Унгария, Швейцария, САЩ. Хореографско-постановъчното творчество на Христо Иванов обхваща, както художествена обработка на автентични танци, така и на и обреди.